

Tízéves az alkotókör

Beszélgetés Kiss Lajos adjunktussal, az alkotókör tanár-vezetőjével

Munkatársunk beszélgetést folytatott Kiss Lajos adjunktussal, a Magyar Irodalomtörténeti Intézet oktatójával arról a sok sikert arató és sok vitát kiváltó alkotókör mozgalomról, amely tíz évvel ezelőtt kezdődött — valamint a jelenlegi alkotóköri tevékenységről...

— Az ellenforradalmat követő években mi volt az az ösztönző erők, amelyek elősegítették ennek a szellemi mozgalomnak a kibontakozását?

— A társadalmi élet különböző rétegeiben végbement változások — gazdaságiak, politikaiak, ideológiaiak — hatottak ösztönzőleg elsősorban. A szinte robbanásszerű felgyulladás mindenütt érezhető volt: a kritikai élet ekkor Szegeden is, az egyetemen is igen határozottan kereste a kapcsolatot az élő irodalommal, s annak támogatását tekintette feladatának.

— Milyen hagyományokat láttak maguk előtt a fiatalok, s ma ezek a hagyományok milyen tapasztalatokkal szolgálhatnak, milyen tanulságot adhatnak?

— Főként Négyessy László híres stílusgyakorlati ösztönzőkét öket, de erősen hatott a mozgalom kialakulására az annak idején Radnóti Miklós köré csoportosuló Szegedi Fiatalok Művészeti Kollégiuma is. A példák az élet valóságos problémái mellett való hű kiállást, a sokoldalú látásmód kialakítását örökítették át. Célnak volt a hagyományok ápolása, de az új idők szellemének megfelelően, új eszméiséggel és új esztétikai igényekkel. S az egyetemi írók munkaközössége — ahogy az idő bizonyította — többségében rátalált erre az útra.

— Kik voltak az első kísérletezők szervezői, vezetői?

— Az indíttatás és az állandó segítség Király István professzornak, az irodalomtörténeti intézet akkori vezetőjének nevéhez fűződik, ő mindig szívén viselte az élő irodalom sorsát. Az alkotókör konkrét megszervezését magam végeztem. Az állami és politikai szervek kezdetben alig támogattak bennünket, de később, amikor látták, hogy értékes munkát végzünk, egyre többet segítettek.

— Mi tette érdekessé, vonzóvá a „kedd esti” vitákat? Volt-e egységes, határozott programjuk, vagy csak az önkifejezés vágya állította egymás mellé, sorakoztatta egymásért az akkori tehetségeket?

— A stílusgyakorlatok rövid idő alatt népszerűvé váltak. Az egyetemnek szinte valamennyi kara képviselve volt, de a városban élő és dolgozó fiatal alkotók (Tóth Béla, Lódi Ferenc, Dér Endre, stb.) is szorgalmasan eljárak közénk. Mi tette vonzóvá ezeket az esteket? A fiatal alkotók szívesen elemezték saját műveiket, nem köti őket program, szabadon megnyilatkozhatnak, vitatkozhatnak.

Az volt a törekvés, hogy ez első sorban az ő fórumuk legyen. A tanárok szintén vitapartnerek voltak, véleményük értékét nem a tekintély szavával támasztották alá, érveik ugyanolyan joggal bírtak mint a csoport bármelyik tagja. Egy-egy ilyen est a művek felolvasásával kezdődött, majd valamelyik tag rövid, elsősorban problémá-exponáló írással indította el a gyakran éjszakába nyúló, csak néha lezárható vitát.

— A legjelentősebb eredmény és siker a Szegedi Fiatalok Antológiája (szerkesztette Király István és Kiss Lajos, 1959-ben) volt. Milyen mértékkel mérhető e kötet, s melyek voltak jellemző vonásai?

— Az antológiában a vitákon megtárgyalt, kollektív ítélet által színvonalasnak talált versek és novellák — jórészt már szerzői esteken is sikert aratót — kaptak helyet. Különböző művészi ízlésű és szándékú fiatal írók vállalkozása volt a kötet. (Akkor is vezetett a líra? — Természetesen, mert ahhoz nem kell annyi élettapasztalat, de ez nemzeti irodalmunkra is jellemző.) Sem szellemileg, sem anyagilag (a hallgatók előfizetők gyűjtésével maguk teremteték meg a kiadás anyagi alapjait) — nem volt könnyű siker.

— Kik emelkedtek azóta országos rangra?

— Sokan. Ami azt is mutatja, hogy nem nyomtalanul eltűnő önképzőköri mozgalomás volt a tíz évvel előtti, hanem igazi tehetségek összefogása. (Részletesen itt csak az akkori egyetemi hallgatókról szólnok, a kívülállók már korábban is ismertek voltak.) Némely esetben a tehetségek nem egészen úgy igazolódtak, ahogy sejtteni véltük. Vannak, akik országosan is ismertté váltak; több kötet van mögöttük. Mások, akikről szintén sokat vártunk alkotóköri szereplésük alapján — elhallgattak. (Mik lehetnek az elnémulás okai? — Nem is mindig a tehetség hiánya, talán az ambíció volt kevesebb — ez vonatkozik pl. Nagyfalusi Tiborra is, aki az egyik legeredetibb tehetség volt, de a leghirtelenebbül ő is hallgatott el.) Akik azóta írói hírnévre tettek szert, kétség-

telenül figyelemre méltó tehetségek, a lírikusok közül Papp Lajos és Ratkó József, a prózaírók közül Bárdos Pál, Fenákel Judit, stb. tevékenykedik igen színvonalasan.

(Véljük együtt a hozzájuk ugyan nem kapcsolódó, de az akkor indult, szintén tehetséges kritikus-gárdából Ilia Mihály, Kovács Sándor Iván és Vörös László elsősorban az, aki a szegedi irodalmi lap, a Tiszatáj szépirodalmi és elméleti profilját meghatározta. — A megjegyzés tölem, M. Gy.)

1961. táján az addig egységes mozgalom felbomlott, az említettek között elvégzték az egyetemet, az alkotókör egy időre szervező nélkül maradt, mert Király István és Kiss Lajos az ELTE irodalomtörténeti illetve esztétikai tanácskére került át. De a folytonosság nem szakadt meg, voltak próbálkozások, voltak sikerek és tehetségek — ha kevesebben is. 1962-ben ismét megalakult a kör, s az ezt követő években vívta meg harcukat az Egess-estek Szauder József, Kovács Sándor Iván, Ilia Mihály, Tamás Attila illetve Szabolcsi Gábor tanári segítségével, eszmei irányításával. (E „második hullám” legtehetségesebbjeinek jellemző vonásait, értékeit próbáltam két évvel ezelőtt megjelent cikkemben főként a Szegedi Egyetemen közölt írások és az Egess-estek anyaga alapján megragadni.)

Az Egess — Kassai Kelemen János programadó verse — „Egess, még ha te is megégsz olykor” — mindannak megbejegyzése, ami idegen az élet igazi törvényeitől. Kassai Kelemen János, Rigó Béla, Veress Miklós, Szepesi Attila, Merényi László, Bistey András voltak a sok sikert hozó és vitát kiváltó törekvések, izzó hangulatú szerzői estek (a legnevezetesebb 1963. március 7-én a maximumban) főszereplői, akik másutt is, Debrecenben és Budapesten számos alkalommal adtak számot tehetségükről.

Másfél évi működés után az alkotókör megszűnt, bár még néhányszor — a Heten-est, az országos diákkör konferencia alkotóköri estje — együtt léptek fel. Az igazság az, hogy ez a nemzedék még mindig úton levő értékes ígéret.

Szervezeti viták, bizonytalanságok után három évvel ezelőtt a Szegedi Egyetem szerkesztősége vette kezébe az alkotókör irányítását — igen jó eredménnyel. Az 1967–68-as tanév derekán a kör és az egyetemi stílusgyakorlatok résztvevői egy szervezetbe egyesültek.

— E tanév szeptemberében Ön ismét átvette az alkotókör tanári vezetését. Milyen feladatokat kellett a kezdetkeztől megoldaniok, s támogatják-e a felsőbb szervek elképzeléseiket?

— Két alkotókör is működött, amíg a közelmúltban a megyei KISZ-bizottság egyetemi tanácsa megtárgyalta a problémát és a lehetőségeket. E szerv az egységes alkotókör mellett döntött, mely az egyetemi klubban végzi munkáját. Ezt a JATE irodalomtörténeti intézete speciálkollégiumként hirdeti meg, de nem csak oktatói feladatnak tekintik patronálását, hanem az ifjúság nevelésének tágabb lehetőségeit is látja benne. Ilyen értelemben nyilatkoztak a tanácskozások résztvevői, s közöttük Csukás István egyetemi tanár is. Öröndetes, hogy mind az intézet, mind a KISZ megtalálta — bár még nem minden probléma oldódott meg — azt a közös alapot, amely szükséges ahhoz, hogy valóban hatékony alkotóköri munkát végezzünk.

A mostani stílusgyakorlatok természetesen az említett hagyományokra támaszkodnak. Kifejezőnek azonban olyan nézetek is, amelyek a múlt klasszikus értékei miatt is — s ebben tökéletesen igazuk van — a jelen igen jó lehetőségeit, szellemi készletét nem tartják olyan sokra. Mi erről a véleménye? Hogyan lehet továbbhaladni?

— Igen, a maiak előtt ott áll a tíz évvel ezelőtti példája is, mert ez ösztönző tradíció, amely megmutatta, mire képes az ifjúság, ha akarát van benne. Követendő abból a szempontból is, hogy miként tehetik az alkotókört önállóvá nevelő, az írói mesterségre is felkészítő demokratikus fórummá. Nem akarunk a mai kárára a múlthoz nosztalgiaival viszonyulni, hanem kritikusán az elődökhöz is — de főként önmagunkhoz.

Ilyen lehetőség az, hogy nagyobb számunkra a műfaji-formai kísérletezés szabadsága, írói tájékozódásunknak nincsenek kötöttségei, stb. De a socialista magatartást, erkölcsöt és gondolkodást ma is követelménynek tekintjük.

Tudott dolog, hogy tehetségeket teremteni lehetetlen — felkutatni és nevelni őket, viszont az ebben érdekeltnek — oktatók, egyetemi újság, Tiszatáj, stb. — úgy érzem, kötelessége. Miben áll ezek felelősége? Mik az alkotóköri mozgalmak bevallott, vagy öntudatlan céljai?

— A mostani készülődések is — más diákkör is példát adhat erről — bizonyítják, hogy az egyetemisták jelentős hányada nem holt anyag, hanem önmagáért és másokért is tettekre képes közösség. A viták a szellemi növekedés, a művészi, társadalmi jelenségek meg-

Folytatás a 6-ik oldalon

Ünnepi Könyvhét 1968

Az írott szó idei nagy ünnepét több dolog emeli ki a szokásos és helyek-közel szokványos könyvhetek sorából s teszi különös jelentőségűvé — egy új út első kilométerkövévé. 1967-ben a könyvhétre 1200000 példányban 62 mű jelent meg. Idén 63 mű — de már csak 810000 példányban. Az új gazdasági mechanizmus „összerősítő” hatása érvényesült a kiadók példányszám-politikájában, de érvényesült a korábbinál szerencsésebb műfaji megosztásban, sokféleségben is.

Ez a könyvhét szakított egy a korábbi években érvényesült ún. „könyvheti protokoll” szemléletével; az ünnepi lista tovább demokratizálódott, s az különösen öröndetes, hogy nem csupán a közneveltséget, divatosságot, hanem a művészi rangot, igényt is figyelembe vevő. Nincsenek bérelt helyek, vagy legalábbis egyre kevésbé lesznek a következő időkben. S túl azon, hogy a könyvhét — hagyományosan — az élő irodalom ünnepe, az idei könyvhéten megjelent művek Weöres Sándor Merülő Saturnus-ától Garai Gábor „Kis csodák” című kötetéig egyképp hatásosan vallanak ennek az élő irodalomnak a termékeny géniuszáról. Darvas József, Benjámin László, Simon István, Gada Gábor, Váci Mihály, Illés Endre, Gyárfás Miklós és Gáll István művei mellett könyvheti mű volt — s nem is akármilyen — a Szegeden élő Mocsár Gábor regénye, a „Fekete csónak”, amelyről alább maga az író nyilatkozik lapunk olvasóinak.

Mindig égni kell...

Találkozás Váci Mihállyal

Az asztalon virág. Mögötte Váci Mihály ül. A Somogyi-könyvtár meghívására jött Szegedre, hogy meglátogassa Karszt Sándorné, a kiváló könyvtáros móravárosi ifjúsági klubját.

— A könyvek és a költészet hódolói fogadják — mondta Kovács Miklós bevezetőjében. S kis teremben, ahová még az utcáról is füleltek befelé a kintrekedtek, a költő vallott magáról, s a XX. századi költők feladatáról.

— Mi a XX. századi költő feladata?

— Egy nemzet legkülönbözőbb gondolkodású fiait összefogni. Petőfi és Csokonai végigjárták az országot és megismerték a népet. Legalább egy századrésznyre ismerje meg a mai költő is a nép örömet és bánatát, és olyan költészetet csináljon, amit mindenki megért. Nyelvünk legszebb értékeit összefogni, ez a nagyszerű! A költészet ma már tudatformáló lett. A köteteket akkor veszik le az emberek a polcokról, ha szomorúak, ha az álmok megtörnek, ha valami fáj, ekkor keresnek vigaszt problémáikra. A sokféle arót, örömet és fájdalmat kell megénekelni.

— 1964-ben jelent meg „A zsebe madár” című kötet. Tanulmányok, esszék, kritikák. Mennyiben felel meg ez a kifejezési mód egy költőnek?

— Nagyon régen írok prózát. Ezek azonban egy láda mélyében vannak. Vázlatok. Szeretnék prózát írni, jó prózát, novellákat, majd regényt. Kell, hogy egy költő prózában is kifejezze magát, mert ez talán mélyebbre hat, mint a vers.

— Az országgyűlési képviselő és a népi írhető költő kiegészítik egymást?

— Váratlanul választottak meg. Párisban voltam. Éjszaka háromkor telefonált a feleségem interurbán: „Jelölnek képviselőnek. Vállalod?”

Most feladatom: írni rólok, verekedni értük, szülőföldemért. A képviselő-ség lehetővé tette, hogy meglássam az általános problémákat, ne csak a nyírségi emberek bajait. Az a nyolc helység az én „szellemi háztájim”, nem engednek ellankadni.

— Mikor lesz egy mű egyetemes érvényű?

— Nem ismeri a népet. Nem írhat az általánosról, aki nem ismeri az egyedit. Ez természetesen fordítva is érvényes. Éppen Szegeden megértik ezt, hiszen itt Tömörkény és Móra a kétkézi munkásokat fogta össze szomorú líraisággal. Lehet a szabolcsi parasztköröl írni úgy, hogy egyetemes emberiség tájékoljon a mondanivaló. Lehet egy emberről írni és egyetemes érvényt kap. Hogyan? Olyan problémákat, olyan emberi vonásokat kell kiemelni, melyek általánosak.

— Mi a véleménye a mai fiatalságról?

— Sokan kritizálják és sokan dicsérik őket. Nem a miniszoknya és a hosszú haj teszi modernné őket. Modern az a fiatal, aki megpróbálja megismerni és megérteni korát, aki bátran ismeri és bátran kritizálja és ad magából annyit a közért, hogy hivatásrizzettel dolgozik.

Ne csak a tánczenét ismerje. Szeresse meg Bachot és Beethovent, a komoly zenét és csak mellette a beatet, de csak az igazi folklorra épülöt. Folklor-alapra építettek az amerikai fiatalok is tiltakozó dalakat.

Kik legyenek a fiatalság példaképei? Nagy gondolkodók: Hermann Ottó, Misztófalusi Kis Miklós, vagy a hőmező-vásárhelyi Kiss Lajos, akik adtak magukból maradandót az emberiségnek.

Olvasóival beszélgetés közben a költő új kötetéből (Eső a homokra) olvasott fel verseket. Két szatirájával: A szavazás, Utazás Bürokróniájában (az utóbbinak már megjelent egy részlete a Kortársban tavaly) különösen fellelkesítette és magával ragadta a hallgatókat. S hogy ez miért nagyszerű? Váci Mihály szavaival felelek: „Nem elég elindulni, de mást is hívni kell!”

LACZÓ KATALIN

Az ifjúságnak írtam

Beszélgetés Mocsár Gáborral új regényéről

AZ ÜNNEPI KÖNYVHÉTRE jelent meg a Szegeden élő József Attila díjas író, Mocsár Gábor új regénye — sorrendben tén a tizenkettedik kötet — a „Fekete csónak”. A regényt előolvassam az, aki ismeri a szerző más, előző műveit, úgy érzi: — Mocsár Gábor eddig igazán csak a novella műfajában megismert írói értékei, epikusai tehetsége, stílusa, magyarságos írói nyelve itt a regény nagyobb lélegzetű, sokkal több írói invenciót követelő műfajának teljesebb erőpróbája ellenére itt jutnak el a megvalósulás eddig legmagasabb lépcsőfokára. S hogy a kunkemesi Laczkóék szétszóródó nagy családja fellett elmondott gyászbeszéd egy elmúlt, és visszavonhatatlanul elveszett életforma nehéz, komor fájdalom s mégis szép, vigasztaló jövőt is hirdető rekvizemjévé magasztosodik bennünk is a könyv olvasása közben, az ennek a kiteljesült írói tehetségnek az érdeme.

A mű hőse — új típusú pozitív hőse! — Laczkó Károly, az egyetemista, akit kicsaptak egy évre az egyetemről, azért, mert — amint ő véli — megpróbált a saját fejével gondolkodni, rendet tenni maga körül a világban, s a maga világában.

Róla beszélgetünk az íróval, Károlyról, az egyetemistáról, aki kikerülvén az egyetem jelképezte jelenből, nem tudja már megtalálni a helyét abban a múltban sem, amit szülei, nagypapja, a kunkemesi otthon jelent számára. Egy jövőbe kémlél szüntelen, egy jövő, egy holnap életforma és szellemi magatartás alapján különíti el magát ettől a tegnapi élettől, s találja meg végül is a kiutat a maga gyötrelmes világából is.

— Valós, hiteles tényekből táplálkozik Károly története — mondja műve keletkezéséről az író. — Karsai alakjában tipust próbált alkotni, a gondolkodó, kereső, önállóan mérlegelő és ítéelő fiatalember típusát. Hogy aztán mennyiben típus valójában? Én azt valom, sohasem a vak hit és beletnyugvás, hanem mindig a kételkedő keresés, a szkeptikus nyugtalanság az ami előrevisz. S természetes dolog az, hogy ennek a nyugtalanságnak mindig az ifjúság a legfőbb hordozója. Kimondani a kimondhatatlant! Megteremtteni a külső világ rendje után a belső harmóniát, megtalálni a lélek törvényét! Ez ennek a keresésnek a végső tartalma. Elmondtam, mert úgy érzem igaz: a jelenlegi egyetemi oktatás-nevelés nem készíti föl a fiatalokat az életre, nem látja el őket a világban való eligazodás gyakorlati képességével; nincs meg az élet elvárásai és az egyetemi oktatás között az összhang. Ezért a sok belterjes és szavakon nyargaló nyafogás, céltalan vitaközbeszéd a tettek helyett; ezért szorulnak háttérbe lexikális de inproduktív tudású középzserekek mellett azok a fiatalok, akik önállóan akarnak eligazodni a tudományokban és az életben egyaránt.

— Károly válságában — folytatja Mocsár Gábor — a nagypapa halála ébresztette fájdalomnál sokkal gyöttrőbb, mélyebb, valódibb kínokat okoz ez a bizonytalanság, az útkeresésnek ez az állapota. S bármily fájdalmas — nekem magamnak is fájó — öreg Laczkó László elmúlása, ez a halál, mely összehozza a szétszóródott családot, s megmutatja, mennyire eltávolodtak mégis már a testvérek egymástól, döbent rá Károlyt az élet értelmére, a megoldásra. Azt szeretném, ha Karsai sorsán elgondolkodva — miután könyvem olvasták — a fiatalok, akiknek műveimet írtam, ugyanúgy számot vetnének önmagukkal, mint ő tette, hogy útjuk a világban később céltudatos és egyenes út legyen.

E. L.

ftelésének hatásos eszközei lehetnek. Cé-
lunk: szakmailag jól felkészült, alkotni
képes és célját tudó, az életben jól
helytálló emberek megérésének elősegí-
tése. Az alkotókörrel az egyetemi szem-
ináriumok kereteit kívánjuk tágítani,
hogy az iskolai tevékenység a valódi
szellemi élethez közelebb kerüljön, a
kettő közötti átmenet megkönnyebbí-
tést azáltal, hogy a stílusgyakorlatok —
mint mindig — nemcsak esztétikai, de
világnevelési, magatartásbeli megnyilvánu-
lásokra, saját program kialakítására
is ösztönöznek. Az ilyen szellemi rá-
hatás türelmes és differenciált eszközeit,
módjait keressük a tanári irányító
munkában.

— **Tehát a vezető tanárnak az adottságok feltárása, az irányítás lehet fő feladata, egyesek ebben valamely gondolkodás mechanizmusának „törvénybeiktatását”, a fantázia és a kezdeményezőképesség megtörését látják. Helytállóak-e ezek a vélemények?**

— Természetesen tévedhetünk is, de ettől elsősorban azok tartanak, akik az egyéniség szabadságában és eredetiségében a zavarosság, az öncélú modernkedés lehetőségét látják.

— **Milyen okai vannak a mondani-
való, a hozott életanyag szinte tendenci-
ózus leszűkülésének? Az egyetemisták —
de más fiatal költők — alkotásait olvasgatva úgy találtam, hogy — bár
formailag igen képzettek — a közéleti
(nem direkt, politikai lírát értek ez-
alatt) költészet, a személyes élmények
mindenkinek, mindenként való elmon-
dása megcsorbult, s inkább csak ön-
magukért törekvő egyéni szándéokra, te-
herbírára korlátozódik — jöllehet, az
egyetemistákat a kevesebb tapasztalat
nemileg mentheti.**

— Ez egész irodalmunkra jellemző
probléma. Elsősorban társadalmi okai
vannak, kortűnet is a szellemi semle-
gesedés, a gondolkodás egyfajta elpri-
vatizálódása, csökkent a társadalmi kér-
dések iránti érzékenység is. S hogy ez
mennyire országos jelenség, mutatja az,
hogy a pesti egyetemeken még erősebbek
az ilyen tendenciák. Általában a kritika
feladata is, hogy ráébredesse az ír-
kat arra: csak valódi életanyag, mind-
annyiunk közös problémája, az élet igaz
számokérései lehetnek a lelkiismeret
és a felelősség kiterjedései. A problé-
máktól való meghátrálást nem szabad
válozhatatlannak elfogadni — itt az
ifjúság magatartási formáira is gondo-
lok —, mivel ezek nem egyedi jelen-
ségek, csak türelmes ráhatással lehet
pozitív eredményeket elérni. Jó volna,
ha az oktatók a ráhatás alapelveiben is
egyértelműek.

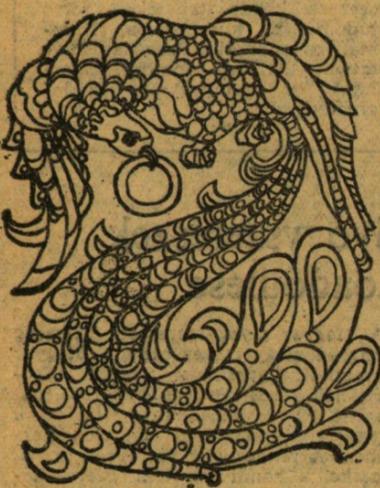
— **Az alkotókör tagjai — csak a leg-
tehetségesebbek kérését tolmácsolom —
gyakran szöve teszik a publikációs le-
hetőségek korlátozottságát. Hogyan old-
ható meg ezek a problémák?**

— Természetesen az igény helytálló.
A helyi vagy a fővárosi irodalmi lapok-
ban való közlés kritériuma: a beérke-
vés. Az UNIVERSITAS című kiad-
vány, amelynek célja a legtehetsége-
sebb alkotások bemutatása — folyta-
tódni fog. Jobb alkotásainkkal szerző-
isten is felléptünk, előbb az egyete-
misták, később a város közönsége előtt
is. Szeretnénk a színvonalasabb művek-
ből néhány éven belül egy antológiát is
kiadni.

— **Miben azonos a mai stílusgyakor-
lat a régivel, s miben tér el attól?**

— Ma is igen alkalmas szervezetnek
ígérkezik arra, hogy Szeged különböző
felsőoktatási intézményeinek hallgatóit
egy műhelybe tömörítse. Igen jó érzés-
sel tapasztalom, hogy ez sikerül. Kicsi
fórum ez, de mégis alkalmas arra, hogy
fiataljaink céljait kielégítse, vagy új-
akat hozzon létre. A kör tagjai által vá-
lasztott vezetőség bizalmat élvez: titkára
Gróf József, helyettese Székely István.
Az alkotókörök közti különbséget még
nem lehet felmérni, az írói tehetség, az
irodalom sajtósági nem egyszerre s
nem teljes bizonyossággal mutatkoznak
meg. Az előzőknek vannak befutottjai,
ez még csak most kezd. Az új alkotó-
körben azonban éppúgy vannak tehet-
ségek, akik — s ez meggyőződésem —
néhány év múlva kiemelkednek. Még
nem annyira a művek, mint inkább a
viták szellemi színvonala vall erről: a
lehetőségek és nem az eredmények.

MARI GYÖRGY

Egyetemisták egyenruhában

Találkozás katonai szolgálatukat teljesítő előfelvett hallgatókkal

Valahol Magyarországon... A ka-
puban ör fogad bennünket. Útbaigazít.
A parancsnokságon már vannak. A lak-
tanya olyan belülről, mint a többi lak-
tanyák. Katonás rend mindenütt. Szép-
en elrendezett parkok, sok fa, zöld
lombok. Az alakulótéren kisebb csoport.
Jobbra át — balra át! Menetközben.
Aztán: „hááátra-arce!” ... Dolgoznak.
Ez a katonaelet.

A katonaeletről beszél Licsicsányi Mi-
hály őrnagy is, ahogy a bemutatkozás
után leülünk az asztalhoz. Pontosabban
nem is általában a katonaeletről, ha-
nem — egyetemisták katonaeletről.
Itt, ebben a laktanyában tölti ugyanis
egy éves katonai szolgálatát sok olyan
18 éves fiatal, aki valójában már egye-
temistának, főiskolásnak mondhatja ma-
gát, mivel bevonulása előtt sikeresen
tűltetett a felvételi vizsgán s bekerült
— előfelvett hallgatóként — a felsőok-
tatási intézmények valamelyikébe.

Egy ki nem használt lehetőség: konzultáció

De nemcsak ilyenformán számítanak
itt egyetemistáknak, főiskolásoknak az
előfelvettek. A Honvédelmi Miniszté-
rium rendelkezése értelmében a kato-
nai szolgálatot teljesítő előfelvett egye-
temi és főiskolai hallgatók számára ha-
vonta 2 konzultációs napot kell bizto-
sítani szolgálati helyükön. Ezek a na-
pokon — amelyeket egyébként az al-
egységek parancsnokai pontosan, lelki-
ismeretesen biztosítanak számukra —
azoknak az intézményeknek az oktatói-
val, ahová felvételt nyertek, módjuk
van találkozni s már így, egyenruhában
ismerkedni tanulmányi, mozgalmi problé-
máikkal, általában az egyetemi, főis-
kolai étellel, módjuk van szolgálatmen-
tességet élvezve egymással beszélgetni,
vitatkozni, tankönyveket, jegyzeteket
olvasni — egyzóval: elsősorban csak
hallgatóknak, holnapi jogászoknak, böl-
csésznek lenni a mai katonaruhában.

— **Mi itt — mondja Licsicsányi őrnagy — pontosan betartjuk ezt a ren-
delkezést. Annál meglepőbb viszont,
hogy az érintett felsőoktatási intézmé-
nyek egyikét-másikat milyen kevéssé
érdeklí katonai szolgálatot teljesítő
hallgatóinak sorsa, katonaelete. Azért is
meglep bennünket ez, mert — ha jól tu-
dom — éppen a felsőoktatási intézmé-
nyek kérését teljesítve rendeltek el a
konzultációs napok biztosítását. A leg-
többször az Eötvös Loránd Tudomány-
egyetemről voltak itt oktatók a konzul-
tációs napokon. Sokkal kevesebbszer
jöttek hozzánk viszont a szegedi felső-
oktatási intézményektől, bár a távolság
lényegesen kisebb mint mondjuk köz-
tünk és a főváros között. Úgy látszik
azonban, a távolság kilométerekben nem
mindig fejezhető ki. A szegedi tudomá-
nyegyetem mindenestre más intéz-
mények helyett is vállalta időnként a
konzultációk lebonyolítását, máskor vi-
szont önmaga konzultációs lehetőségével
sem élt.**

Parancsnokaik elégedettek az egyetemistákkal

Ezeket a problémákat valóban rendez-
ni kellene. Mint megtudtuk, a látogató-
sunkat követő napokban várják ennél
az alegységnél az érdekelt felsőoktatási
intézmények rektorátusainak képvisel-
őit, akik épp a konzultációk problémáit
megbeszélni jártak ott (soraink megje-
lenésekor indokolt már a múlt idő)
többek között s találkoztak magukkal
az előfelvett fiatalokkal is, hogy észre-
vételeiket, kívánásaikat meghallgassák.
Ugyancsak látogatást tett a fiataloknál
a KISZ Központi Bizottság tagjainak
Csongrád megyei csoportja, akik egy
egész napot ott töltöttek a laktanyában.
Látogatóknak tehát nincsenek híjával
az előfelvételi katonák, hiszen vasár-
naponként elmennek hozzájuk szüleik,
barátaik, nem is beszélve a szívbelleik-
ről... Olyan a laktanya ilyenkor, mint
valami kollégium.

S hogy a „kollégisták” milyen kato-
nák? Mit adnak azért a támogatásért,
segítségért, amiben itt részük van? In-
dokolt a kérdés.

— A parancsnokok véleményének ismeretében — válaszolt rá Licsicsányi
Mihály őrnagy — azt mondhatom: a
fiatalok komolyan veszik a katonai szol-
gálatot. Felöltött felelősségtudattal dol-
goznak, akarnak, lelkesednek és sokra
képes becsvágy lobog bennük. Az első
hónapok persze különösen azoknak,
akik fizikailag nem elég fejlettek, nem
könnyűek. Ez törvényszerű. De külön-
sen itt éreztek a jó közösségi szellem
hatását: a többiek segítik, bátorítják a
gyengébbeket, ügyetlenebbeket. Segí-
tenek nekik, míg megemberelik magukat,
belejönnek, megerősödnek. Nem egyszer
tapasztaltam, hogy ezek a fiúk, egy-egy
rosszabbul sikerült lögyakorlat, vagy
más foglalkozás után napokig bankódnak,
levetnek, úgy kell őket vigasztalni,

hogy majd a következőnél... Minden-
esetre azon nagyon sok múlik, hogy
bánnak velük a parancsnokaik. Eddig
s erre mi magunk is büszkék vagyunk,
minden parancsnok meg tudta találni
a katonás, fegyvelmezt de mégis bará-
tári, közeli hangot velük. Ez megmutat-
kozik aztán az év végi számvetéseknél
is. A fiúk egyébként az első félév után
ízletesi rendfokozatot, az egyéves szol-
gálat megfelelő teljesítésekor pedig
tiszthelyettesi rendfokozatot nyernek.
Az elbírálás komoly egyéni vizsgák so-
rán történik meg, s ennek jelentőségét
az is növeli, hogy aki valamilyen ok
miatt kizárja magát az előléptetésből,
azt kizárják az egyetemről is. Eddig
összesen egyetlen egyszer kellett ilyen
súlyos eszöközhöz folyamodnunk. Annál
több viszont évről-évre a kiváló és
élenjáró egyetemista katonák! Az év
végén egyébként minden „katonánkról”
jellemzést adunk annak a felsőfokú ok-
tatási intézménynek, ahol szeptember-
ben megkezdí majd tanulmányait.

Holnapi jogászok, főiskolások a katonaeletről

A klubhelyiségben 10—12 „kiskatona”
fogad bennünket. Foglalkozásról jöttek
ide. Az első kérdésre, a sablonos „mi-
lyen a katonaelet”-re elmosolyodnak.

Nagy Zoltán, szeptembertől elsőéves
jogász a JATE Állam és Jogtudományi
Karán: — Túrőspalacsinta, meg sava-
nyú uborka! Ilyen is, olyan is. Először
inkább csak „ilyen” volt. Alaki kiké-
zés, körletrend, szemle-ügyek, stb. Néha
kifogtuk! Egyszer például meleg, napos
időben indultunk gyakorlatra, de este
már, amikor bebújtunk aludni a sátor-
ba, hideg volt és szakadt a hó. Nehéz-
ségek vannak, azokat vállalni kell.
Akaratédzés, iskola a rendszertetből,
a következőket, pontos köteleességtelje-
sítésből. Erre azóta már valamennyien
rájöttünk.

Ladányi Benedek, szintén elsőéves jo-
gász, nős: — Én különösen az akarat-
edző hatását hangsúlyoznám. Az első
időkben bizony sokszor fogcsikorgatva
csináltam, amit csináltam. Nem voltam
elég erős, hamar elfáradtam. Aztán
megerősödtem. Majdnem tíz kilóval va-
gyok nehezebb, mint mikor bevonultam.
S ez a súlygyarapodás nem hizás ná-
lunk, hanem — erősödés. A kosztal
elégedettek vagyunk. Bőséges, jó a mi-
nősége is, és az étkezde akár étterem-
nek is beillene. Nem csajkából, hanem
étkezőtálcából eszünk. Sokkal egészsé-
gebb, higiénikusabb. És van saját
kezelési presszónk is a klubban, ahol ká-
vét főzhetünk.

Hatvani Miklós, jogász. — Sokan va-
gyunk itt, szegedi jogászok. A konzul-
tációs lehetőség valóban biztosítva van.
Bár néha elmarad, konzultáns hiányá-
ban. Nálunk jártak már felsőbb éves
hallgatók is a karról, KISZ-esek. Sőt,
közülük három fő meghívást kapott az
Ifjúsági Jogásznapokra is. Egyik tár-
sunk, Pusztaszeri Zoltán szerzett kü-
lönböző jegyzeteket, amik itt vannak az
alulakul könyvtárban, aminek zala-
mennyien gyakori látogatói, rendszeres
olvasói vagyunk.

Szeccskai András, jogász. — Van per-
sze más lehetőség is, nemcsak a könyv-
tár. Irodalmi színpadot alakítottunk. A
színpad együttese „Mennyi katonaság”
című műsorával a magasabb egység
versenyén I. helyezést ért el és egy zo-
gorát hozott haza az alakulatához. Van
kitűnő beat-zenekarunk, amely rend-
szeresen játszik szombat délutánonként
a helyőrségi klubban, s ezenkívül any-
nyi meghívást kap középiskoláktól,
technikumoktól, üzemi KISZ-szerveze-
tektől, hogy nem gyöz eleget tenni va-
lamennyinek. Bekapcsolódtunk iskolai,
gimnáziumi sportversenyekbe, közös ve-
télkedőket rendeztünk és rendezünk, mi
több, az egyik alapegységénél néhány írói
szárnyakat próbálgató gyerek egy al-
kalommal önálló „szerzői estet” rendez-
tett. Természetesen nagy, mondhatni
frenetikus sikerrel.

Hargitai Gábor, főiskolás Szegeden,
biológia-testnevelés szakon: — A spor-
tolásra épp úgy van lehetőség mint a
kulturálisra. Az előfelvettek közül
ketten, Varga Ödön, és Halmos Péter
nyertek ezredbajnokságot súlylökésben,
illetve magasugrásban. Miklós Gábor és
Zaveczki Sándor pedig, akik felsőfokú
technikumi előfelvettek, birkózásban
hadsergebajnokok lettek. Vannak itt a
Testnevelési Főiskola előfelvetteik közül
is néhányan, rendszeresen atletizálunk,
kézilabdázunk, kosarazunk, pingpongo-
zunk, kinek mihez van kedve.

Társadalmi ösztöndíj a Magyar Néphadseregtől

A cikk elején ki nem használt lehe-
tőségként a konzultációról írtunk. Van
itt egy másik lehetőség is, amely vi-
szont talán nem eléggé köztudott egye-
temi körökben. Tudnillik, hogy az elő-
felvetteknek lehetőségük van arra is
az egy év során, hogy megpályázzák
a Magyar Néphadsereg társadalmi ösz-
töndíját. Rendkívül kedvező feltételek
mellett toboroznak építész-mérnöki, gé-
pész-mérnöki, közlekedésszépítő és közle-
kedésmérnöki, vegyész-mérnöki szakok-
ra, továbbá bölcsészszakon nyelvészakokra,
Tlk-n matematika, fizika, meteorológus
szakokra pályázókat, akik tanulmányai-
kat mint katonai főiskolások folytatják.
Három évig havi 700—800 forintos ösz-
töndíjat kapnak, három év után 1 hó-
napos katonai kiképzéssel tisztekké
lépnek elő, s tanulmányaik befejezéséig

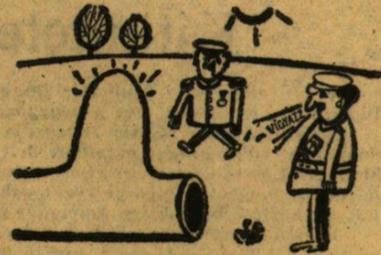
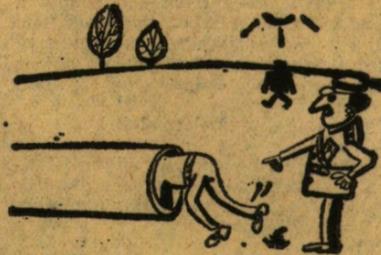
már a rendfokozatuknak megfelelő fi-
zetésben részesülnek. Erdemes tehát a
Magyar Néphadsereg társadalmi ösz-
töndíjasának lenni.

Az előfelvettek közül többen fonto-
lóra is vették a jelentkezést. S mint
Licsicsányi Mihály őrnagy elmondta,
már biztosan számítanak néhány pályá-
zóra.

Szétnéztünk búcsúzás előtt még a lak-
tanyában. Jártunk a könyvtárban,
amely korszerű, szabadpolcos szerveze-
tével és 8000 kötetes állományával ki-
sebb városi könyvtárnak is beillenek,
megnéztük a valóban modern, kulturált
berendezésű, önkiszolgáló rendszerű le-
gényeségi étkezdét, a nőtlen tisztek szál-
lóját, gyönyörködöttünk a jól karbantar-
tott kis parkokban, virágágyakban, a sok-
sok zöldelő fában, amiket az utóbbi
tizenöt évben ültettek itt, ahol valami-
kor kopár legelő volt csupán, s úgy
érezteük: ezen a helyen valóban „most
jó lenni katonának”.

PAPP LAJOS

Parancs az parancs!...

Pelitzon Kamás rajza

Tavaszi film-turmix

Három cent rum mellé kíséretnek kapunk
a MOKÉP rajzos kiadványát. Mivel ingyen
adák, kötelességemnek érzem, hogy propa-
gáljam is egyetemistáink között. Ezért a
címelek alapján közlöm néhány, a fiatalok
problémáiról készült film rövid tartalmát,
hatha valaki kedvet kap és megnézi. Ha
nem, hát nem.

BOLONDOS VAKACIÓ. A színes film fő-
szereplője Suta Elek szegedi egyetemista,
aki év közben készíti a vizsgákra, és a
vizsgaldószakban nem jár a strandra. Ezért
a vakáció idejére beutalják a Pulo-utcaiba.

ESKÜVŐ ISTENIGAZÁBAN. Az új szabad
pályázati rendszert propagáló filmvizitálé-
istenigazába, ebbe a húsz lelkét számoló
kis faluba katonai pályáztnak a megüresedett
igazgatói állásra. Dömötör és Dóra. Döm-
tör kitűnően végzte el az egyetemet,
Dóra kettessel. Am végül győz az igazság:
Dóra megkapja az állást és férjül veszi
Dömötört.

KESERŐ MÉZ. Hőse egy fiatal kutató,
aki rájön arra, hogy a menzai méz keserő
ízét a gyaktori napfolttevékenység okozza.
Kutató tevékenysége közben az oktatói men-
za lépcsőjén eltűri a lábát, de lábadozás
ideje alatt feltalálja a szívtalánító készüle-
ket, s az egyetemisták váltakozó körülfor-
dozók az egyetlen.

AZ ELRABOLT EXPRESSZVONAT. A Szegedi
Egyetem terjesztői elrabolnak egy vo-
natot, hogy a lapot gyorsan el tudják jui-
tatni az olvasókhöz. Mikor kiderül, hogy
csak a Szeged—Budapesti gyorsot tudták
ellopni, nyugdíjba vonulnak.

KÜLDÖ AZ EMBERT FEL KETTŐRE. Lé-
legzetelállítón izgalmas film a vizsgaldó-
szakról. Lajhár Izidóra csoportvezető titok-
zatos megbízást kap a vizsgaldatóról, hogy
gyűjtse össze az embereket fél kettőre.
Minden vizsgaldó külön sors. Végül az Inter-
pol segítségével sikerül az akció, a banda
einyeri megérdemelt jégjét.

A HALALRAÍTELT ÁRTATLAN. Ugyan-
csak a vizsgaldó készült színes színesvászni
filmdráma, Sumák Tibor zsebéből a vizs-
galdató professzor detektív munkája során
három puskát emel ki. Már be is vésné az
ételetent, amikor...

MELYIK ÚTON JÁRJAK. Egy utolsóéves
bölcész vergődése. Drámai pillanatok. A
film arról szól, hogy a csinos, kissé széles-
vászni fiatal lány elfogadja-e Ravasz Tő-
hötöm protekcióját a fővárosi állás ügyében
vagy engedjen Nyúl Elek nevű vélegénye
csábításának, és menjen vele Kiszkeres-
bőröcskefalura. A végeredmény nem két-
séges...

ESMI

SEGEDI EGYETEM

A József Attila Tudományegyetem, a Szegedi Orvostudományi Egyetem és a Tanár-
képző Főiskola lapja. Megjelenik havonta
kétzer. Felelős szerkesztő: Papp Lajos.
Szerkesztőség: Szeged, Magyar Tanácsköz-
társaság útja 10. Telefon: 16-198, 13-500. Ki-
adásért felel: Kovács László, a Csongrád
megyei Lapkiadó Vállalat igazgatója. Klado-
hivatal: Szeged, Magyar Tanácsköztársaság
útja 10. Telefon: 13-116, 13-500. A lapot az
intézmények pártbizottságai terjesztik. Ára
50 fillér. Előfizetés egy évre 10 Ft
Szegedi Nyomda